

Schriftlicht

Gebed om kinderloosheid

G. Kwakkel

**- Ach HEER, geef hun toch ... ja, wat te geven? ...
geef hun een onvruchtbare schoot en verdroogde borsten. -**

(Hosea 9:14)

Hoe kan iemand zoiets bidden? Dan moet je wel heel diep gezonken zijn: als je God gaat vragen of Hij vrouwen onvruchtbaar wil maken! Toch vraagt Hosea dat. Hij vraagt het zelfs voor de vrouwen van zijn eigen volk. Hoe komt hij daarbij?

Bezweken voor de eerste verleiding

In Hosea 9:10 spreekt God over het verre verleden van zijn volk Israël. Hij gaat in gedachten terug naar de tijd waarin Hij samen met zijn volk door de woestijn trok. In die tijd was Israël voor Hem als een aangename verrassing. Het verging God als iemand die druiven aantreft in de woestijn. Zulke lekkere, sappige vruchten verwacht je daar helemaal niet! Het was voor Hem alsof Hij in mei of juni een paar vijgen ontdekte aan een vijgenboom. De normale tijd voor de vijgenoogst is augustus. Maar een paar maanden daarvoor kunnen er ook al vijgen rijpen. Die vroege vijgen waren een lekkernij. Als je zo'n vijg ontdekte, at je hem onmiddellijk op (zie Jes. 28:4). Zo heerlijk smaakte Israël voor de HEER in de woestijntijd. Het was voor Hem als een onverwachte lekkernij.

Kijkt God hier niet veel te positief terug op die tijd? Is Hij al het gemopper en alle opstandigheid van zijn volk vergeten? Je zou het haast denken. Maar als je even doorleest, in vers 10b, zie je hoe God erbij komt om zo positief, zo verliefd, over de woestijntijd te spreken. In die periode ging er veel mis, heel veel. Israël maakte een beeld van een gouden kalf. Alsof dat de God was die het uit Egypte had bevrijd! Het verloor keer op keer de moed. Het kwam herhaaldelijk in opstand. Maar één ding speelde toen nog geen rol: de afgod Baäl was nog niet op het toneel verschenen. Baäl zou later steeds weer binnendringen in het huwelijk tussen de HEER en zijn volk. Toen, in de woestijntijd, was hij er nog niet om Gods volk te verleiden. Hij was nog ver weg. Israël gaf haar hart nog niet aan die minnaar. Maar zodra Israël bij hem in de buurt kwam, ging het mis. Direct de eerste keer al. Baäl was niet een god van de woestijn. Hij hoorde bij het cultuurland Kanaän, waar de mensen van de landbouw leefden. Daar zorgde hij voor regen en vruchtbaarheid. Na veertig jaar rondzwerven door de woestijn arriveerde Israël aan de grens van Baäls gebied. Dat was toen Israël in Sittim verbleef, tegen het gebied van de Moabieten aan. Vlak daarbij bevond zich het heiligdom van de Baäl van de Peor. Moabitische vrouwen verleidden Israëlitische mannen om mee te doen met hun offerplechtigheden. En daar bleef het niet bij. De liefde werd bedreven. Israël gaf zich af met Baäl, de god van de vruchtbaarheid. Je leest erover in Numeri 25.

Het huwelijk tussen God en zijn volk was zo mooi begonnen. Maar bij de eerste confrontatie met Baäl ging Israël al overstag. Dat zette de toon voor heel het vervolg, al de tijd dat Israël leefde in het beloofde land. De verleiding om overspel te bedrijven met Baäl bleef hen achtervolgen. Een aantal jaren na de overtocht door de Jordaan zeiden de Israëlieten ten westen van de Jordaan het tegen hun broeders aan de overkant: 'van dat gebeuren met Baäl-Peor hebben wij ons tot op de dag van vandaag niet gereinigd' (Joz. 22:17).* Dat werd de

rode draad door de geschiedenis van Israël in het beloofde land. Toen zij als boeren in Kanaän leefden, gaven de Israëlieten telkens weer de voorkeur aan Baäl. Van hem verwachtten zij regen en vruchtbaarheid.

Passende straf

In de tijd van Hosea is voor de HEER de maat vol (zie Hos. 2:7-15 [= 2:4-12 in de vertaling van het NBG van 1951]; 5:4; 9:1). Hij zegt Efraïm zijn oordeel aan.

De profeet Hosea verrichtte zijn werk vooral in het noorden van Israël, in het koninkrijk van de tien stammen. Vanouds was Efraïm de machtigste stam in dat gebied. Daarom kon het rijk van de tien stammen kortweg als Efraïm aangeduid worden. Bovendien was er in de tijd waarin Hosea 9 waarschijnlijk speelt, niet veel overgebleven van het tienstammenrijk. Niet veel meer dan een rompslaat, die voor een groot deel samenviel met het stamgebied van Efraïm. Vandaar dat de HEER in Hosea 9:11-13 zegt, hoe Hij Efraïm gaat straffen voor het overspel met Baäl.

Wie Efraïm zei, dacht al gauw aan vruchtbaarheid. Bij Efraïms geboorte maakte Jozef een woordspeling, toen hij de baby een naam gaf. Hij noemde hem Efraïm, want, zei hij, 'God heeft mij vruchtbaar gemaakt in dit land' (Gen. 42:52). Op zijn sterfbed sprak aartsvader Jakob over Jozef, de vader van Efraïm, als een vruchtbare wijnstok, een vruchtbare plant bij een bron (Gen. 49:22). Hij zegde hem de zegen van God toe: de God van je vader moge je zegenen 'met zegeningen van borsten en moederschoot' (Gen. 49:25). De zonen van Jozef, Manasse en Efraïm, deelden allebei in die zegen. Maar Efraïm nog meer dan Manasse. Al was Manasse de oudste, Efraïm werd machtiger en talrijker dan zijn broer (zie Gen. 48:19). Mozes sprak in zijn zegen over de duizenden van Manasse, maar over de tienduizenden van Efraïm (zie Deut. 33:17; de NBV heeft het precies verkeerd om vertaald).

Efraïm stond voor vruchtbaarheid en macht. Maar, zo zegt de HEER in Hosea 9:11, dat is afgelopen. Het zal met de luister van Efraïm gaan als met een vogel die wegvliegt en die je nooit meer te pakken krijgt. Niets blijft er over van de vruchtbaarheid waar Efraïm zo trots op kon zijn. Er zullen geen kinderen meer geboren worden en geen vrouwen meer wachten op de bevalling. Zelfs het allereerste begin van zwangerschap, de bevruchting, zal niet meer plaatsvinden. En als het onmogelijke toch gebeurt, als er kinderen geboren worden, dan brengt dat Efraïm nog geen stap verder. De HEER zal de kinderen die geboren worden, doden, zodat er geen mens meer overblijft (Hos. 9:12). De eens zo machtige stam is ten dode opgeschreven. Er worden nog wel legers met sterke jonge mannen in het veld gebracht. Maar zij zijn slechts kanonnenvlees voor de vijanden. Zij worden meedogenloos afgeslacht (vs. 13). God laat zelf Efraïm in de steek. De stam is voor Hem net zo weezinwekkend geworden als Baäl zelf, met wie zij zich hebben afgegeven (vs. 10b). Hij wil niets meer met hen te maken hebben. Hij wijkt van hen (vs. 12). Daarmee is de enige echte bron van Efraïms kracht en vruchtbaarheid verdwenen. Efraïm ontvangt een straf die bij z'n zonde past. Het had van God vruchtbaarheid gekregen. Maar het liep bij Hem vandaan. Het pleegde overspel en verwachtte vruchtbaarheid van Baäl. Het krijgt de straf waar het om gevraagd heeft: niets blijft er van z'n vruchtbaarheid over. Het enige wat rest, is de dood.

Verzachting gevraagd

Als Hosea dit allemaal gehoord heeft, grijpt hij zelf naar het woord. Hij spreekt de HEER aan. Hij wil zijn God zeggen, wat Hij Efraïm moet toebedelen: 'Ach HEER, geef hun toch ...' Maar voordat Hosea dat uitgesproken heeft, valt hij zichzelf al in de rede. Hij weet niet wat hij

vragen moet. Wat zou God eigenlijk moeten geven? Dan vermant Hosea zich en vult het alsnog in: ‘geef hun een onvruchtbare schoot en verdroogde borsten.’

Jakob had aan Jozef zegeningen van borsten en moederschoot in het vooruitzicht gesteld (Gen. 49:25). Efraïm deelde in die zegen van vruchtbaarheid. Maar Hosea vraagt, of de HEER die zegen wil wegnemen. Laat Hij een einde maken aan de vruchtbaarheid die zo typerend was voor Efraïm! Daarmee stemt Hosea in met het oordeel waarmee God Efraïm zojuist bedreigd had. God had gezegd dat er geen kinderen meer geboren zouden worden. Hosea maakt dat tot zijn eigen gebedswens.

Tegelijk maakt Hosea een keuze. Andere dingen waarmee de HEER Efraïm bedreigd had, noemt hij niet. Hij vraagt zijn God niet, of Hij de kinderen die al geboren zijn, wil ombrengen (vgl. vs. 12a). Hij roept God niet op moorddadige vijanden te sturen, die alle Efraïmitische soldaten afslachten (vgl. vs. 13b). Hij zegt niet: ‘U hebt gezegd dat u bij uw volk vandaan zou gaan. Doe dat maar, HEER. Wijk van hen!’ (vgl. vs. 12b).

Onvruchtbaarheid, kinderloosheid, miskramen, borsten waar baby’s geen melk uit kunnen krijgen, het is iets vreselijks. Het is in het Oude Testament een vloek. Maar die vloek verbleekt toch enigszins bij de andere dingen die God genoemd had. Namelijk, dat Hij zijn volk helemaal in de steek zou laten. Of dat Efraïm wel kinderen zou krijgen, maar dan met eigen ogen moest zien hoe vijanden die kinderen afslachten. Je kunt, denkt Hosea, beter helemaal geen kinderen krijgen, dan dat je ze wel krijgt maar ze dan op een verschrikkelijke manier moet afstaan aan de dood.

Deze gedachtegang van Hosea is niet uniek in de Bijbel. Job en Jeremia dachten in dezelfde richting. Zij vervloekten de dag waarop zij geboren waren. Helemaal nooit geboren zijn was volgens hen beter dan al die ondraaglijke ellende die zij in hun leven moesten meemaken (zie Job 3 en Jer. 20:14-18). Een soortgelijk gevoel zal volgens de Heer Jezus de mensen vervullen, als God zijn oordeel voltrekt. Op weg naar het kruis riep Jezus de vrouwen van Jeruzalem op niet te huilen om Hem, maar om henzelf en hun kinderen. Want, zei Hij, ‘de tijd zal aanbreken dat men zal zeggen: “Gelukkig wie onvruchtbaar is, gelukkig de moederschoot die niet gebaard heeft en de borst die geen kind heeft gezoogd”’ (Luc. 23:29). Als Gods oordeel verschijnt, verzacht het je leed als je geen kinderen hebt. De vloek van de kinderloosheid krijgt iets van het karakter van een zegen.

Hosea erkent dat God het recht heeft Efraïm met onvruchtbaarheid te straffen.

Onvruchtbaarheid is de straf die zij verdiend hebben en die voltrokken moet worden! Als hij daarom vraagt, vraagt hij iets verschrikkelijks. Toch is zijn gebed in Hosea 9:14 geen wraakzuchtig gebed. Want tegelijkertijd dringt Hij erbij zijn God op aan de straf nog enigszins te verzachten. Laat het zo mogen zijn dat God niet helemaal bij zijn volk vandaan gaat! Laten ouders niet getuigen hoeven zijn van de gewelddadige dood van hun eigen kinderen! Als het oordeel dan toch voltrokken moet worden, laat het dan niet gebeuren op de manier die het meeste pijn en verdriet doet.

Het oordeel aanvaard

Hosea wordt heen en weer getrokken tussen zijn instemming met Gods oordeel en zijn medelijden met zijn volk. Daarom vraagt hij in vers 14 zijn God datgene te doen wat hem van de verschrikkelijke dingen die God genoemd heeft, nog het minst erge lijkt. In vers 15 en 16 geeft God hem antwoord. Willigt Hij Hosea’s verzoek in?

Het lijkt er niet op. In zijn antwoord wijst de HEER op een bepaalde zonde die in Gilgal gebeurd moet zijn. Het is niet helemaal duidelijk op welke gebeurtenis Hij precies doelt. Wel is duidelijk dat die zonde voor Hem de doorslag gegeven heeft. Vanaf dat moment heeft Hij

besloten dat Hij Efraïm niet langer zal liefhebben. Hij spreekt van haat en afkeer. Hij wil niet langer met dit volk in één huis wonen. Zoals een bedrogen echtgenoot zijn overspelige vrouw wegstuurt, zo zal Hij Efraïm het beloofde land uit sturen (vs. 15).

De ondergang van Efraïm staat vast. Als je goed kijkt, kun je het al zien: Efraïm is als een boom waarvan de wortels aangevreten zijn. Zo'n boom produceert geen vruchten meer, maar is ten dode opgeschreven (vs. 16a). En dan herhaalt God datgene waar Hosea zo voor vreesde: dat ouders de dood van hun eigen kinderen moeten zien. Hij zegt het zelfs nog scherper dan in vers 12 en 13: als er toch kinderen in Efraïm geboren worden, zal God er geen rekening mee houden hoe dierbaar die kinderen voor hun ouders zijn. Hij zal 'het kostbaarste uit hun schoot' ombrengen (vs. 16b).

De HEER neemt dus niets terug van wat Hij gezegd had. Hij maakt geen keuze uit de straffen die Hij genoemd had, zoals Hosea hem gevraagd heeft. In vers 17 reageert Hosea weer. Hij zegt: 'Mijn God zal hen verwerpen, want zij hebben niet naar Hem geluisterd. Zij zullen dolen onder vreemde volken.'

Hosea spreekt in vers 17 over de HEER als 'mijn God'. Daarmee laat hij meteen voelen aan wiens kant hij staat. Hij kiest partij voor de HEER, zijn God. In zijn reactie komt hij niet met zoveel woorden terug op alles wat God gezegd heeft. Maar hij neemt wel een heel zwaar woord in de mond: verwerpen. Dat klinkt alsof God een streep haalt door zijn liefdeskeuze. Hij dankt Efraïm af, gooit het aan de kant.

Opvallend is de manier waarop Hosea in dit laatste vers van Hosea 9 de zonde van Efraïm beschrijft. Hij vat alles samen in één typering: 'zij hebben niet naar Hem geluisterd.' Keer op keer had Hosea zijn volksgenoten geconfronteerd met Gods oordeel over hun ontrouw. Maar zij weigerden te luisteren. Zij verklaarden Gods profeet zelfs voor gek (zie Hos. 9:7). Die weigering om te luisteren geeft uiteindelijk de doorslag. Die zonde zal ertoe leiden dat de mensen van Efraïm zullen delen in het lot van Kaïn: zonder vaste verblijfplaats almaar rondlopen onder de volken (Hos. 9:17b; vgl. Gen. 4:12-14).

Echte kinderzegen

Hosea's verzoek om een beetje verzachting van Efraïms straf is niet ingewilligd. Over ouders die de dood van hun kinderen moeten zien, spreekt hij ook in vers 17 niet. Het lijkt erop alsof hij dat nog steeds niet in de mond durft te nemen, zo verschrikkelijk is het. Toch stemt hij met Gods oordeel, de verwerping van Efraïm, in. Hij moet erkennen dat het doek voor Efraïm gevallen is. En dat dat terecht is.

Later zal Hosea andere dingen over Efraïm verkondigen. Hij mag aan zijn volk doorgeven dat God Efraïm toch niet zal prijsgeven. Die gedachte is voor de HEER onverdraaglijk. Dat kan Hij niet over zijn hart krijgen (zie Hos. 11:8-9). Hosea mag er zelfs van getuigen dat er weer echte liefde zal opbloeien tussen de HEER en Efraïm (zie Hos. 14:9). Maar daarmee wordt het oordeel van Hosea 9, van onvruchtbaarheid, dood en verwerping, niet weggestreept. Efraïm moet daar doorheen. De straf moet voltrokken worden. Eerder kan het niet goed komen (zie ook Hos. 11:10-11).

Weigeren naar God te luisteren is dodelijk. Vruchtbaarheid, kracht en leven bij iemand anders zoeken, loopt uit op onvruchtbaarheid, machteloosheid en een oorlogskerkhof. Hosea aanvaardde dat het zo is en dat het zo moest gaan. Hij hoefde dat niet mooi te vinden. Het is en blijft iets verschrikkelijks. Hosea deed zijn best om het allerergste te voorkomen. Hij werd daar niet om gekapitteld. Tegelijk maakte hij heel beslist zijn definitieve keuze. Toen God liet merken dat zijn oordeel ongewijzigd door zou gaan, bleef Hosea staan aan de kant van zijn God.

Een Efraïm dat z'n vruchtbaarheid niet van de HEER verwacht, kan niet anders dan verworpen worden. Die boodschap komt overduidelijk uit Hosea's profetisch optreden naar Gods volk toe. Vruchtbaar leven is er alleen als je trouw blijft aan de enige God. Kinderen zijn en blijven echt een zegen, als de ouders zich laten gezegen door het woord van God. Anders niet. Zo wijst Hosea toch de weg naar het leven. Voor Juda, de stam van koning David. Ook voor Efraïm. Als vruchtbare en sterke mensen maar echt verlangen naar hun God en de koning die Hij wil geven (zie Hos. 3:5).

Noot:

* Zie over Jozua 22:17: M.H. Oosterhuis, *Een rein hart*, Groen, Heerenveen, 2006, p. 110-116.